

FENOMENUL COLABORAȚIONISMULUI SUB PUTEREA SOVIETICĂ

Dr., conf. univ. **Mariana S. ȚĂRANU**
Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM

Volumul de studii *Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM (1924–1956)*, coord. dr. Marius Tăriță, a fost elaborat în cadrul proiectului tinerilor cercetători 15.819.06.13F „Specificul și rolul instituțiilor și nomenclurii sovietice și de partid din RASS Moldovenească și RSS Moldovenească (1924–1956)”.

Volumul este o lucrare de pionierat în istoriografia din Republica Moldova prin faptul că autorii pentru prima dată întocmesc un tablou al nomenclaturiştilor, al colaboraţioniştilor născuţi în diferite regiuni ale URSS, dar care au activat pe teritoriul actualei Republici Moldova, fiind, totodată, puse în lumină „meritele” pentru care puterea sovietică i-a selectat, i-a promovat și le-a asigurat multiple favoruri în comparație cu restul populației băștinașe. Lucrarea se înscrie în ciclul de studii care sunt publicate în ultimele decenii în fostele republici unionale și care încearcă să explice perpetuarea fenomenului colaboraționismului în spațiul actualei Republici Moldova, inclusiv prin promovarea urmașilor nomenclaturiştilor timpului la diferite funcții politice și administrative.

În capitolul I, „Noțiuni instituționale și biografii ale funcționarilor sovietici și de partid din RASSM și RSSM (1924–1956)” (pp. 7-206), autorii reușesc să întocmească și să prezinte în ordine alfabetică biografiile celor mai influenți funcționari de partid și administrativi atât la nivel local, cât și regional, care au activat în RASSM și/sau în RSSM. Toate biografiile sunt uniformizate și oferă cititorului informații bine documentate referitoare la anul și localitatea nașterii și decesului persoanei vizate, naționalitatea, studiile, funcțiile deținute, evoluția profesională și apartenența la PC(b) din URSS sau RSSM, decorațiile, precum și alte merite pentru care au fost apreciați și, respectiv, promovați de către sistemul sovietic. În ceea ce privește instituțiile evidențiate în perioada vizată, autorii se referă la: mass-media timpului, diferite structuri existente în cadrul partidului politic care a monopolizat întreaga activitate – PC(b) din URSS, organizația de comsomoliști, sistemul de învățământ etc.

Materialele sunt prezentate într-o formă bine sistematizată, de sinteză, fapt ce denotă o maturitate profesională a tinerilor autori. La scrierea acestui capitol autorii, în premieră, au scos din anonimat nume,

Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM (1924–1956). Coord. dr. M. Tăriță.
Chișinău: Cartdidact, 2017. 400 p.

mai puțin cunoscute cititorului, de nomenclaturişti și funcționari. De regulă, publicul larg cunoaște rezultatele activității lor de partid sau subversive, însă mai puțin sau deloc protagoniștii. Or tocmai acesta este meritul principal și utilitatea incontestabilă a capitolului respectiv, cel mai voluminos al lucrării, autorii explorând un număr mare de documente preluate de la Arhiva Națională a Republicii Moldova, Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova, mass-media timpului, dar și unele lucrări de sinteză.

Capitolul II, „RASSM. Instituții și evoluții 1924–1940” (pp. 208-244), cuprinde trei compartimente: *Structurile de partid, Ramura legislativă – Comitetul Executiv Central Moldovenesc și Sovietul Suprem al RASSM și Ramura executivă – guvernul RASSM*. Cu referire la *Structurile de partid*, în lucrare este prezentată componența Comitetului revoluționar al RASSM, inclusiv lista participanților la prima și cea de a doua conferințe de partid din RASSM care au avut loc în perioada 18–21 decembrie 1924 și, respectiv, în luna noiembrie 1925. În cadrul acestui subcapitol autorii prezintă lista membrilor Comitetului Regional al PC(b)U din RASSM în diferite perioade, evidențiind ca părți componente ale acestuia Comitetul Central al țărănilor nevoiași și Organizația comsomolistă din RASSM.

Cu referire la *Ramura legislativă*, autorii expun pe ani lista participanților la ședințele Comitetului Împlinitor Central Moldovenesc, precizând modificările care se fac pe parcursul timpului. Ramura executivă include lista membrilor guvernului aprobată la sesiunea Sovietului Suprem din anii 1927, 1931 și, respectiv, 1938.

Capitolul III al lucrării, intitulat „RSSM. Instituții și evoluții 1940–1941, 1941–1944, 1944–1956” (pp. 245-283), este delimitat în patru compartimente: *Conducerea de partid – Comitetul Central; Deputații RSSM în Sovietul Suprem al URSS; Sovietul Suprem al URSS și Ramura executivă – Guvernul RSSM*. În toate cazurile autorii prezintă numele persoanelor din RSSM care au fost promovate la funcții de conducere, dar urmăresc și traseul carieristic al nomenclaturiștilor veniți în RSSM din diferite regiuni ale URSS, inclusiv din RSS Ucraineană.

Un spațiu vast în lucrare este acordat Anexelor (pp. 284-396). Pe baza materialelor de arhivă, precum și a mass-mediei timpului, autorii prezintă un șir de biografii scrise în spiritul epocii, evidențiind „meritele” apreciate de regimul sovietic care constituiau o bază credibilă pentru promovarea în ierarhia de partid și administrativă. Mai sunt inserate necrologuri și articole reprezentative din presa timpului, fotografii impresionante care sunt puse la dispoziția publicului în premieră.

Volumul *Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM (1924–1956)* constituie un instrument de lucru util pentru istorici, politologi, sociologi, pentru toți cei cointeresați de studierea instituțiilor și nomenclaturii sovietice și de partid din RASSM și RSSM, inclusiv a fenomenului colaboraționismului în RSSM.

Iurie Baba. *Prima zăpadă*, 2016, batik, mătase, 80 × 60 cm